

ВИКОРИСТАННЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА САМООЦІНКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ

Д.В. Данільченко

*студентка психолого-педагогічного факультету
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ»*

Вступ. На сьогодні досить актуальною є проблема розвитку самооцінки та самоконтролю молодших школярів. Розвиток молодшого школяра не можливо уявити без усвідомлення процесів, що відбуваються у природі та суспільстві. Тобто, першочерговим завданням вчителя початкових класів є забезпечення формування в учнів самооцінки і самоконтролю.

Мета дослідження: визначення основних складових самооцінки та самоконтролю, що сприяють формуванню екологічної свідомості молодших школярів.

Об'єкт дослідження – процес формування самооцінки і самоконтролю як засобу формування екологічної свідомості, **предмет** – використання активних засобів навчання щодо забезпечення формування екологічної свідомості молодшого школяра.

Результати та їх обговорення. Формування самооцінки тісно взаємопов'язане з активною діяльністю дітей, з самоконтролем і самоспостереженням. Різні заняття, ігри, спілкування незмінно спрямовують їхню увагу на самих себе, ставлять їх в обставини за яких вони повинні визначити як ставитися до себе та оцінити власні здібності, уміння щось робити, слідувати певним вимогам і нормам, виявляти окремі якості особистості.

Самоконтроль, як елемент контролю розглядає у своїх роботах Д. Єльконін, який вважає, що: «Дія контролю полягає у зіставленні відтвореної дитиною дії та зі зразком через попередній образ» [2]. Зразок способу дії повинний містити у собі опорні точки, на підставі зіставлення з якими може бути зроблена дія контролю до того, як здійсниться та дія, заради якої використовується даний спосіб. У таких випадках пряме накладення на зразок є неможливим, тому що зразок, даний вчителем (навіть якщо він знаходиться перед очима учня), – завжди лише одиничний випадок засвоєного способу дії, і як такий він ніколи не може збігатися з настільки ж одиничним випадком зробленої дитиною дії. За Д. Єльконіним, самоконтроль – це структурний компонент контролю, який є дією по зіставленню уявлення про майбутні дії з безпосередньо даним його зразком. Ми вважаємо, що існує прямий зв'язок самоконтролю зі зразком способу дії [2, С. 238-240].

Сутність самоконтролю учнів визначає Л.Рибалко. Автор акцентує увагу на тому, що самоконтроль – це [1, С. 370-372]:

- здатність людини спостерігати за своєю поведінкою та діяльністю;
- уміння критично відноситись до своїх вчинків, свідомо регулювати і планувати майбутню діяльність;
- перевірка власними силами своїх результатів і самокорекція.
- До самоконтролю можна віднести:
- увагу до результатів виконаних завдань, умовами їх виконання, прийомами ;
- спостереження за ходом роботи за її показниками: швидкості, точності застосованих прийомів;
- розумові операції: аналіз результатів спостереження, установлення причинної залежності наявних недоліків від зовнішніх умов і від самої особистості;
- точну та своєчасну реакцію на помічені недоліки у роботі, яка виражається в їх усуненні.

Розглянувши різні підходи вчених-дослідників, ми визначаємо самоконтроль як діяльність, основне призначення якої полягає у тому, щоб:

- своєчасно попереджувати про помилки у навчанні;
- регулювати навчальний процес та удосконалювати його;
- порівнювати задану програму діяльності з фактичним результатом [1, С. 374-376].

Для досягнення молодшими школярами усвідомлення навчального результату необхідно правильно визначити мету, скласти алгоритм навчальних дій та вчасно проводити контроль, а також аналіз отриманих результатів. На початкових етапах учні здійснюють самоконтроль лише за допомоги дорослих або ровесників. Процес формування самоконтролю залежить від рівня розвитку самооцінки.

Загалом, самоконтроль необхідно проводити з перших днів щодо забезпечення ефективності навчального процесу. Самоконтроль, визначається більшістю вчених, як уміння самостійно знаходити власні помилки, неточності, планувати способи усунення виявлених недоліків. Можна зазначити, що самоконтроль сприяє формуванню стійкої уваги, пам'яті та інших когнітивних властивостей особистості.

Екологічна свідомість – це система знань про природне середовище, що складається із тісно взаємопов'язаних метасистем: природної (атмосфера, гідросфера, літосфера, біосфера) та техногенної (споруди, міста, промцентри) [3, С. 120-125].

Крім того, під екологічним світоглядом розуміють систему поглядів, оцінок, принципів, що визначають загальне бачення людиною свого місця у навколишньому світі, та разом з тим життєві позиції, програму поведінки, дії у соціальному та природному середовищі, уміння оцінювати та контролювати власні дії, що у свою чергу дає можливість не порушувати природної рівноваги у системі «людина – суспільство – природа».

Висновки. В практиці початкової школи для забезпечення формування екологічної свідомості використовуються широко проекти, рольові ігри, квести, уроки мудрості та милування красою природи. Особлива увага на сьогодні приділяється вчителями-практикантами таким методам як моделювання та створення інформаційних відеороликів, які забезпечують комплексний підхід до розвитку у молодших школярів екологічної свідомості.

Вищезазначені форми роботи дають можливість сформувати у дітей молодшого шкільного віку екорациональну поведінку – систему усвідомлених дій з прогнозуванням наслідків, направлених на гармонізацію відносин у системі «людина – природа – суспільство»; сприяють формуванню активної громадянської позиції, розуміти важливість вирішення екологічних проблем та необхідність особистої участі у природоохоронних заходах.

Список використаної літератури:

1. Сербогіна І.Ю. Психолого-дидактичні особливості визначення поняття «самоконтроль» учнів / І.Ю. Сербогіна // Педагогіка вищої та середньої школи: зб.наук. праць –Вип. 11. – 2005. – С. 368–376.
2. Сербогіна І.Ю. Характеристика самоконтролю учнів як компонента навчальної діяльності // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – 2005. –Вип. 12. – С. 238–247.
3. Сухорукова О.Э. Формирование экологического мировоззрения школьников / О. Э. Сухорукова // Проблемы теории и методики естественно научного образования в школе и ВУЗЕ. – 2015. – № 6. – С. 120–125.